

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 28. května 2019 ve věci č. 33172/16 – *Chaldayev proti Rusku*

Senát třetí sekce Soudu rozhodl jednomyslně, že tím, že stěžovateli nebyly bez uvedení konkrétních důvodů povoleny některé návštěvy a ty, které byly povoleny, probíhaly automaticky za oddělení skleněnou přepážkou, došlo k porušení článku 8 Úmluvy zakotvujícího právo na respektování soukromého a rodinného života. Jednomyslně též shledal, že tím, že vnitrostátní předpisy stanovovaly ve vazebních věznicích menší rozsah krátkodobých návštěv než ve věznicích pro výkon trestu a dlouhodobé návštěvy, na rozdíl od věznic pro výkon trestu, neumožňovaly ve vazbě vůbec, došlo k porušení zákazu diskriminace ve smyslu článku 14 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl z důvodu podezření ze spáchání loupeže vzat v březnu 2013 do vazby. V květnu 2015 mu soud uložil trest odnětí svobody v délce třinácti let; k odvolání stěžovatele byl tento rozsudek v říjnu 2015 odvolacím soudem potvrzen a nabyl právní moci. Stěžovatel byl následně přesunut do věznice pro výkon trestu. V období, kdy se ještě nacházel ve vazbě, mu příslušné soudy několikrát odmítly povolit návštěvu rodičů. Poukázaly přitom na zákonnou úpravu, dle níž osobám ve výkonu vazby mohou být povoleny pouze dvě krátké, maximálně tříhodinové, návštěvy měsíčně; dlouhodobé návštěvy jsou možné pouze u osob ve výkonu trestu. Stěžovatel zároveň brojil i proti podmínkám návštěv, které mu byly povoleny, a to zejména proti tomu, že byl od rodičů oddělen skleněnou přepážkou a veškerá konverzace musela probíhat prostřednictvím telefonického zařízení, které mohlo být odposloucháváno dozorci. Ředitel vazební věznice ve své odpovědi stěžovateli uvedl, že daná omezení jsou plně v souladu s příslušnými předpisy upravujícími výkon vazby.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že v důsledku nepovolení několika návštěv jeho rodičů a stanovením omezení pro jejich průběh došlo k porušení jeho práva na respektování soukromého a rodinného života podle článku 8 Úmluvy.

Soud úvodem připomněl, že již mnohokrát shledal porušení článku 8 v souvislosti s tím, že vnitrostátní orgány odmítly povolit rodinné návštěvy osobám ve vazbě. V těchto případech Soud dospěl k závěru, že příslušná vnitrostátní úprava nesplňuje kritéria „kvality“ a „předvídatelnosti“, jelikož vnitrostátním orgánům přiznává při povolování návštěv ve věznici neomezenou diskreční pravomoc a nevymezuje okolnosti, za nichž lze udělení povolení odmítnout (např. *Andrey Smirnov proti Rusku*, č. 43149/10, rozsudek ze dne 13. února 2018, § 42). Soud již rovněž dospěl k závěru, že oddělení návštěv přepážkou, která znemožňuje jakýkoliv fyzický kontakt, je nepřípustné, pokud neexistují konkrétní skutečnosti prokazující nebezpečnost obviněného nebo existenci bezpečnostního či koluzního rizika (tamtéž, § 55).

V projednávané věci dle Soudu vláda nepředložila nic, na základě čeho by bylo možné dospět k jinému závěru. Stěžovatelovy žádosti o povolení návštěv byly odmítnuty toliko s obecným poukazem

na příslušná zákonná ustanovení, aniž se příslušné orgány zabývaly tím, z čeho konkrétně plynula nezbytnost kontakt mezi stěžovatelem a jeho rodiči omezit.

Pokud jde o úpravu průběhu návštěv, tedy oddělení návštěvníků přepážkou a umožnění komunikace pouze prostřednictvím telefonického zařízení a za přítomnosti dozorce, ta byla založena na vnitřním řádu vazebních věznic a uplatňována automaticky na každého obviněného. Soud připomněl, že stát v této oblasti nemůže zavést obecná omezení, aniž by zakotvil i jistou míru flexibility umožňující posoudit v každém konkrétním případě, zda jsou daná omezení vhodná a skutečně nezbytná (*Khoroshenko proti Rusku*, č. 41418/04, rozsudek velkého senátu ze dne 30. června 2015, § 123 a 126). V projednávané věci nicméně dle Soudu vůbec nebyla zkoumána otázka, zda povaha daného trestného činu, situace stěžovatele nebo požadavky bezpečnosti vazební věznice odůvodňují fyzické oddělení stěžovatele od jeho rodinných příslušníků a přítomnost dozorce během návštěv.

Soud tudíž rozhodl, že došlo k porušení článku 8.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 8 ÚMLUVY

Stěžovatel dále namítal, že se stal obětí diskriminace při výkonu svého práva na respektování soukromého a rodinného života, jelikož měl dle platné právní úpravy jako osoba ve vazbě nárok pouze na krátké návštěvy v maximální délce tří hodin a nemohl přijímat dlouhodobé návštěvy, zatímco osoby ve výkonu trestu mají právo na krátké návštěvy v maximální délce čtyř hodin a navíc mohou přijímat i dlouhodobé – až tří denní – návštěvy.

Soud předně konstatoval, že omezení návštěv osoby zbavené svobody spadá pod rozsah článku 8 Úmluvy pro účely použitelnosti článku 14 (*Laduna proti Slovensku*, č. 31827/02, rozsudek ze dne 13. prosince 2011, § 54).

V druhém kroku se Soud zabýval otázkou, zda se stěžovatel nacházel v „jiném postavení“ ve smyslu článku 14 Úmluvy, tj. v situaci, kde Úmluva zakazuje diskriminaci. Uvedl, že vazbu osoby lze považovat za specifický právní režim, který nelze oddělit od osobní situace a existence jednotlivce (tamtéž, § 55). Jelikož u stěžovatele bylo omezení návštěv ve vazební věznici vázáno na jeho status osoby umístěné do vazby, jde tu o „jiné postavení“ ve smyslu článku 14.

Zatřetí se Soud zabýval tím, zda byla situace stěžovatele srovnatelná se situací osoby ve výkonu trestu. Dle Soudu se sice osoby ve vazbě a osoby ve výkonu trestu nenacházejí ve stejné situaci, pokud jde o účel, pro který jsou zbaveny svobody, avšak jejich postavení je přesto v aspektu práva na respektování soukromého a rodinného života srovnatelné. Soud v tomto směru přihlédl i k Evropským vězeňským pravidlům, které se vztahují na všechny osoby zbavené svobody, jak před pravomocným odsouzením, tak po něm. Soud tudíž shledal, že stěžovatel se nacházel v situaci srovnatelné se situací osoby ve výkonu trestu.

Konečně ve čtvrtém kroku analýzy Soud zkoumal, zda bylo odlišné zacházení v projednávané věci odůvodněné. V této souvislosti připomněl, že odlišnost spočívala v rozdílném režimu návštěv pro osoby, přičemž příslušná pravidla byla obecně platná a uplatňovala se bez zohlednění individuálních okolností případu, jakými jsou např. vazební důvod, stadium trestního řízení či bezpečnostní důvody. Soud dále konstatoval, že vláda nepředložila žádné relevantní argumenty, které by tento odlišný režim opodstatňovaly.

Co se týče skutečnosti, se stěžovatel nemohl přijímat dlouhodobé návštěvy, Soud poukázal na to, že v tomto ohledu se situace stěžovatele do značné míry podobala situaci osob odsouzených na doživotí a umístěných do speciálních zařízení, tj. osob odsouzených za obzvláště nebezpečné trestné činy, jejichž detence má za cíl především jejich izolaci (*Khoroshenko proti Rusku*, cit. výše, § 131 a 144). Tato skutečnost dle Soudu ještě zřetelněji ukazuje na nedostatek objektivního a rozumného odůvodnění pro to, aby byl stěžovatel podroben stejnému režimu jako osoby odsouzené na doživotí: stěžovatel nebyl ještě v rozhodném období pravomocně odsouzen, a měla se na něj tudíž uplatnit zásada presumpce nevin. V této souvislosti Soud připomněl závěry CPT vyjádřené při příležitosti

návštěvy Ruské federace v roce 2013, že režim uplatňovaný v ruských vazebních věznicích je vystavěn na zcela mylném konceptu izolace, který by měl být od základu revidován.

Soud nenašel opodstatnění ani pro omezení krátkých návštěv u osob ve vazbě na maximálně tři hodiny, které dle jeho názoru též vyplývají z nesprávného konceptu izolace. I zde Soud zdůraznil, že všechna omezení týkající se práva přijímat návštěvy musí být v každém jednotlivém případě odůvodněna, přičemž mezi relevantní cíle tu patří zejména zachování pořádku a bezpečnosti, případně nezbytnost ochrany legitimních zájmů vyšetřování, a nemohou být uplatňována automaticky. V této souvislosti Soud znovu poukázal na Evropská vězeňská pravidla, dle nichž by osoby ve vazbě měly mít nárok přijímat návštěvy za stejných podmínek jako osoby ve výkonu trestu, pokud soudní orgán nerozhodne v konkrétním případě o časově omezeném zákazu návštěv.

Ve světle uvedeného Soud dospěl k závěru, že došlo i k porušení článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy.